

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 2

“Модернізація державного регулювання ринків страхових послуг у контексті глобалізаційних проявів: вітчизняний та зарубіжний досвід”

Норов О. О.

Науковий керівник: Лобова О. М., к.е.н.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток страхування сільськогосподарської продукції в Україні внаслідок своєї специфічності нерозривно пов'язаний з системою державної підтримкою сільськогосподарського страхування. Питання вдосконалення державної підтримки у сфері страхування сільськогосподарської продукції є актуальним з огляду на те, що цей сегмент страхового ринку характеризується неспроможністю самостійно функціонувати без державної підтримки. Сучасна система державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції є несистемною та забюрократизованою, включає лише фінансовий інструмент, який передбачає надання компенсації сільгосптоваровиробникам частини сплаченої страхової премії. Проте розмір зазначеної частини законодавчо не закріплений, що дає можливість маніпулювати державним органам влади. Отже, система державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції потребує вдосконалення.

Проблемі вдосконалення державної підтримки аграрного сектору загалом та страхуванню сільськогосподарської продукції в Україні зокрема приділяли увагу такі фахівці з державного управління, як: М. В. Болдуєв, В. А. Ільяшенко, М. Х. Корецький, Т. М. Лозинська, а також такі вчені-економісти, як: В. Д. Базилевич, Ю. В. Алескерова, П. І. Гайдуцький, Л. М. Котлова, О. В. Собкевич та інші.

Для забезпечення стабільного і сталого розвитку сільськогосподарського підприємництва, зростання добробуту селян і їх соціального захисту необхідна активна державна підтримка сільськогосподарського виробництва загалом та сфери страхування сільськогосподарської продукції зокрема. Як свідчить міжнародна практика, ефективну систему агрострахування неможливо побудувати без активної участі держави, зацікавленої у стабільному розвитку аграрного сектору економіки. Основними напрямками державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції у розвинутих країнах світу є наступні [3]:

- субсидування страхових премій;
- субсидування страхових виплат;

- компенсація адміністративних витрат страховим організаціям;
- фінансування розробки страхових продуктів;
- фінансування освітніх та інформаційних заходів;
- навчання, сертифікація й оплата послуг експертів з урегулювання збитків;
- субсидування перестраховання.

На жаль, в Україні застосовують тільки один з перелічених напрямів державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції – субсидування страхових премій, згідно Закону України “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою” [5]. Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції має лише декларативний характер і не знаходить практичного відображення, а дії органів державної влади щодо підтримки аграрного сектору є несистемними. Державне управління у сфері агрострахування повинно виконувати наступні функції:

- планування, що полягає у визначенні мети, напрямів, завдань, засобів реалізації процесів у сфері страхування сільськогосподарської продукції (програми, концепції, формування в державному бюджеті видатків для компенсації частини вартості страхової премії сільгоспвиробникам);
- організація, яка приводить систему державного управління в стан можливості виконання його функцій за допомогою створення органів державного управління, що здійснюватимуть державне управління у сфері страхування сільськогосподарської продукції в Україні;
- регулювання, що забезпечує необхідний стан упорядкування державного управління у сфері страхування сільськогосподарської продукції (видача ліцензій; ведення Державного реєстру страховиків, контроль за правилами страхування, обґрунтованість страхових тарифів);
- координація, яка забезпечує узгодження діяльності системи державного управління у сфері страхування сільськогосподарської продукції;
- контроль за страховою діяльністю в галузі аграрного страхування [4].

Сучасний інституційний стан державного управління у сфері страхування сільськогосподарської продукції України не є адекватним для ефективного виконання зазначених функцій. Уряд має можливість виконувати лише функції регулювання та контролю за страховою діяльністю, що покладена на Національну комісію, яка здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Таким чином, Урядові України необхідно заснувати державну структуру, яка виконуватиме функції адміністратора системи. У такому разі витрати держави будуть значно меншими, оскільки можна буде скоротити видатки на створення необхідної інфраструктури, а роботу в регіонах виконуватимуть страхові компанії, які мають розгалужену мережу й персонал. Водночас адміністратор системи від імені держави повинен мати достатньо повноважень для впровадження нових стандартних страхових продуктів (за

погодженням із профільним міністерством), для контролю за діяльністю страховиків, збирання необхідних даних, розподілу коштів для субсидування премій.

Законодавством має бути визначений прозорий та ефективний механізм державної підтримки аграрного страхування, спрощений механізм відшкодування збитків і вимоги, за яких зберігаються умови забезпечення гарантій інтересів кожної із сторін. Розвиток аграрного страхування за державної підтримки потребує прийняття спеціального закону, створення саморегульованої організації страховиків, розроблення спеціального механізму перестраховування за участю українських страховиків, держави та міжнародних перестраховиків. Лише внаслідок якнайширшого розподілу ризиків, в т. ч. катастрофічних, можна вибудувати стабільну і ефективну модель аграрного страхування за державної підтримки. Ця модель має передбачати також диференціацію програм підтримки за ризиками, регіонами та способами страхування і повинна ґрунтуватися на тісній взаємодії страховиків і держави, залишаючи простір для конкуренції страховиків.

Для вищої ефективності використання державної підтримки також необхідно зміцнити “зворотний зв’язок” між сільгоспвиробниками й державою [6]. Дорадчі служби повинні не тільки надавати інформацію та роз’яснення щодо особливостей державних програм підтримки, а й узагальнювати пропозиції сільгоспвиробників щодо їх удосконалення, враховуючи місцевий досвід.

Запропоновані напрями передбачають удосконалення існуючого механізму фінансової підтримки, а також використання інформаційних, організаційних та інших інструментів державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції в Україні. Це сприятиме становленню агрострахування як фінансового механізму управління ризиками, що дасть змогу державі заощаджувати бюджетні кошти; сільгоспвиробникам забезпечить фінансову стабільність, а страховим організаціям – комфортні умови ведення бізнесу.

Література

1. Алескерова Ю. В. Державна політика у сфері сільськогосподарського страхування / Ю. В. Алескерова // Інноваційна економіка. – 2012. – № 7 (33). – С. 226-232.
2. Базилевич В. Д. Страхова справа / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К.: Знання, КОО. – 2007. – 216 с.
3. Косенко О. Страховий потенціал [Електронний ресурс] / О. Косенко // Демократична Україна. – 2011. – № 17. – Режим доступу: <http://www.dua.com.ua/2011/017/7.shtml>.
4. Котлова Л. М. Удосконалення механізму державної підтримки сільськогосподарських підприємств / Л. М. Котлова, В. М. Бадалова // Економічний простір. – 2009. – № 22/1. – С. 242-248.

5. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-VI / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4391-17>.

6. Чапко І. Сучасна політика підтримки сільського господарства в Україні (аналіз та пропозиції) [Електронний ресурс] / І. Чапко, І. Кобута. – К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/brc/ua_wdp_src/strategy_support_UKR_.pdf.

Олійник В. В.

Науковий керівник: Федорович І. М., к.е.н.

Тернопільський національний економічний університет

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальністю теми є важливість та необхідність запозичення зарубіжного досвіду щодо проведення діяльності в сфері страхування та можливості його використання на вітчизняному ринку страхових послуг. Використання світового досвіду щодо організації та проведення діяльності в сфері страхування повинно стати ефективним засобом з вирішення проблем, що існують на сучасному етапі його розвитку, вдосконалення та реформування. Розглядаючи досвід США в страховій справі, необхідно зазначити, що в ній існує розгалужена сфера впливу, яка лідирує за кількістю страхувань на одиницю населення. При цьому, варто виділити одну з особливостей надання послуг із страхування життя – інвестування різними пенсійними фондами. Стосовно організаційного устрою американських страхових компаній, то це акціонерні товариства та товариства взаємного страхування. Американське страхове законодавство містить норми, що регулюють страховий договір і нагляд.

Нормативним джерелом регулювання суспільних відносин, пов'язаних із страхуванням, виступає законодавство окремих штатів. Важливими законодавчими актами в сфері страхування є закони штату Нью-Йорк. У Нью-Йорку сконцентровані найбільші страхові товариства. В США до повноважень окремих штатів входить право щодо вирішення питань зі створення, а також діяльності страхових організацій і нагляду за ними [1, с. 259].

Аналізуючи англійський страховий ринок, варто зазначити, що він є одним з найсприятливіших. Він задавав правила та умови страхування впродовж значного часу, які були взяті за основу страхових норм у багатьох інших країнах. Страхові компанії Англії прагнули якомога більше підвищити якість послуг, пов'язаних із страхуванням. При цьому в них страхування відбувається в п'яти основних напрямках – короткострокового страхування життя, майнового, морського, авіаційного й автомобільного страхування.